

AKVAREL: STROMY

Výtvarná tvorba na doma
Doprovodný edukační materiál
k vybraným dílům ze sbírek
Galerie hlavního města Prahy

G HMP
EDUKACE

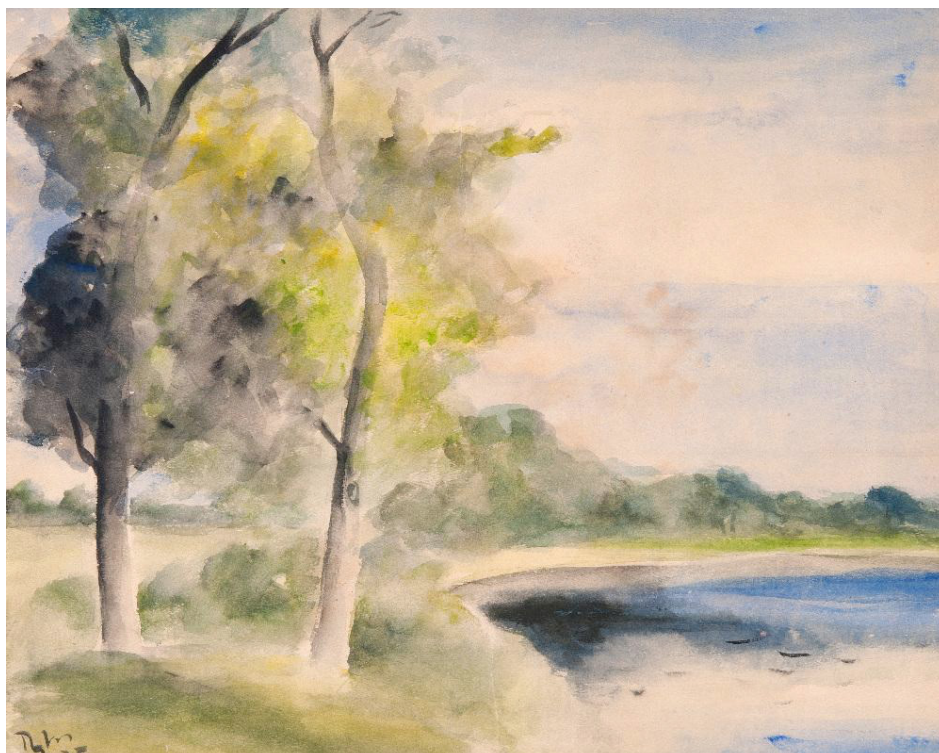
Inspirativní edukační materiál představuje tři české výtvarné umělce – Zdeňka Rykra, Vojtěcha Michala a Bořivoje Žufana, jejichž malířské práce jsou součástí umělecké sbírky Galerie hlavního města Prahy. Zvolení autoři usilovně hledali a ověřovali si své záměry prostřednictvím výtvarné tvorby. Vybrané malby tvůrců jsou zvoleny na základě společného zájmu o akvarel, který umožňuje bezprostředně zaznamenat motiv v přírodě nebo vlastní spontánní nálady a tvůrčí myšlenky.

Edukační list se věnuje metodickým postupům akvarelové techniky a přináší podněty k domácí tvorbě.

Akvarel: Malba do sucha

Zdeněk Rykr

Zdeněk Rykr (1900–1940) se ve své tvorbě věnoval malbě, propagační grafice, žurnalistice nebo také scénografii. Studoval Filozofickou fakultu v oborech dějiny umění a klasická archeologie na Univerzitě Karlově, které v roce 1924 dokončil doktorátem. Od 20. let se realizoval jako žurnalista. Podílel se na tvorbě časopisu Trn a v letech 1930–1931 redigoval časopis Domov a svět. Významná byla jeho spolupráce s čokoládovnou A. Mašner (dnes Orion). Dodnes můžeme vidět na obalu čokoládové tyčinky Kofila (poprvé vyrobena roku 1923) jeho původní návrh sedícího mouřenína, který si vychutnává šálek kávy. Pro čokoládovnu také vytvořil i ikonické logo – modrá hvězda Orion a text v psacím písmu. V průběhu krátkého období prošel mnoha výtvarnými styly (kubismus, expresionismus, fauvismus, surrealismus aj.), které záhy opouštěl, aby zkoušel a objevoval nové výtvarné formy. Z těchto důvodů byl v souvislosti s generací Devětsilu označován jako roztržitý eklektik, outsider a osamělý běžec.

Inspirace dílem: *Krajina*, akvarel, 1925

Ve zvolené malbě Zdeňka Rykra s názvem *Krajina* dominuje motiv stromu. Podle následné výtvarné techniky si můžete vyzkoušet jednoduchý postup pro malbu koruny stromu a kmene. Můžete námět stromu ve svém domácím prostředí realizovat zatím na bílém pozadí. Jakmile budete mít příležitost tvořit a pozorovat přírodu v exteriéru, jistě si vyzkoušejte motiv stromu podle skutečnosti a také i s okolní krajinou.

Postup výtvarné techniky

Vložte barevné stopy štětcem na suchý podklad papíru. Začněte od nejsvětlejších odstínů po nejtmaší. Záměrně nechávejte v prostoru koruny stromu bílá místa papíru za účelem zachování světlosti ve výsledném obrazu.

Dokud je první vrstva barvy mokrá, nanášejte do ní postupně tmavší tóny v zelených odstínech, které se budou volně rozpíjet.

Dokud je malba stále mokrá, naneste nejtmaší odstíny barev.

Nakonec namalujte kmen stromu.

Akvarel: Lazurování

Vojtěch Michal

Vojtěch Michal (1900–1969) se ve své tvůrčí práci zabýval malbou, grafikou a ilustrací. Studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u J. Obrovského a u M. Švabinského. Stal se také žákem F. Kupky při svém studijním pobytu v Paříži. Realizoval širokou škálu autorských nebo kolektivních výstav. Ve své malířské tvorbě se věnoval krajinným motivům například v okolí Třebońska.

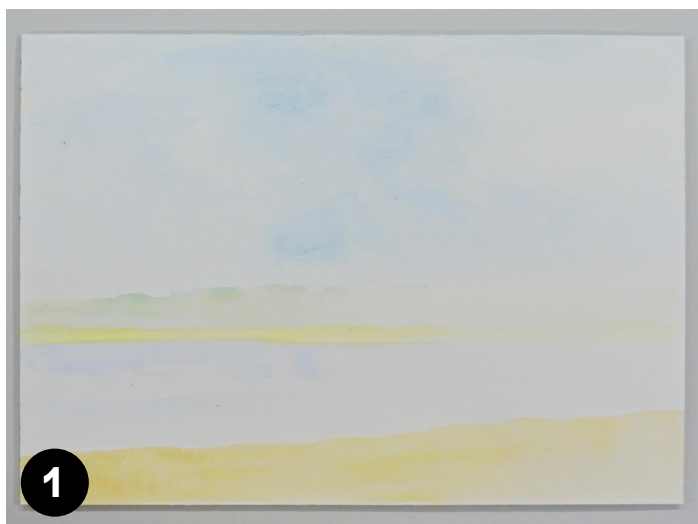

Inspirace dílem: *Pod starými duby*, akvarel, 1950

Malba autora s názvem *Pod starými duby* poskytla předlohu pro následující postup pomocí akvarelu. Můžete si vyzkoušet jednotlivé kroky prostřednictvím trpělivého nanášení transparentních lazur, kterými docílíte podoby reálného motivu. V jiném případě tato metoda poslouží jako příprava pro plenérovou malbu.

Postup výtvarné techniky

1 Vytvořte podkladovou malbu pomocí transparentních nánosů barev. V ukázce byly jednotlivé plány malovány samostatně ve směru shora dolů.

2 V druhé vrstvě byly nanесeny lazury ve tvaru koruny stromů od nejsvětějších po nejtmavší odstíny barev.

3 Dále věnujte pozornost hnědým odstínům v korunách stromů.

4 Poté si rozvrhněte tvary stromů pomocí teplých odstínů. Postupně kmeny a větve stromů stínujte.

5 V dalším plánu vložte tmavé odstíny zelené.

6 Nakonec položte nejtmavší odstíny hnědé do tvarů stromů a modré nebo fialové tóny do korun stromů nebo do plochy cesty na spodní straně papíru.

Akvarel: Malba do mokra

Bořivoj Žufan

Bořivoj Žufan (1904–1942) se zabýval malířstvím a sochařstvím. Bohaté umělecké studium započal v letech 1921–1924 na Uměleckoprůmyslové škole v Praze v oboru malířství-ornament u V. H. Brunnera a také malířství-figuru u J. Schussera. Poté se věnoval mezi roky 1924–1928 malbě u O. Nejedlého na Akademii výtvarných umění v Praze. Následně se vrátil zpět na Uměleckoprůmyslovou školu, kde se soustředil na studium sochařství u K. Dvořáka v letech 1933–1934. V malířské tvorbě byl Žufan zejména ovlivěn svým učitelem Nejedlým a českou krajinářskou tradicí Chittussiho. Na jeho výraznou a uvolněnou barevnost měl dále vliv V. Špála, se kterým maloval v roce 1934 ve Vlašimi. Společně se také při malování setkal s J. Slavičkem v roce 1931 v Rybné nad Zdobnicí nebo s V. Benešem v roce 1931 v Písku. Jeho umělecké zrání je datováno k poč. 30. let, kdy začal malovat své první akvarely. Zvolená technika mu vyhovovala pro jeho spontánní a neklidnou povahu.

Inspirace dílem: *Krajina – Vesnické stavení se stromy*, akvarel

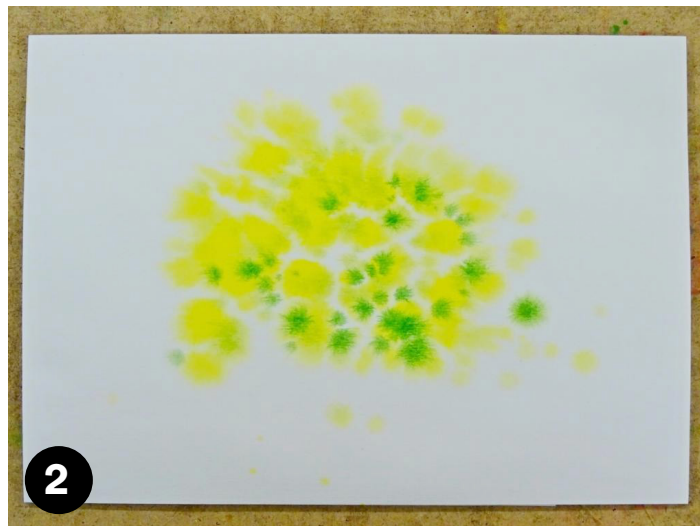
Na základě dochovaných vzpomínek přátel byl autor plachý, ale při malování zcela spontánní. Když maloval, nevnímal okolí. Jeho náměty tzv. padaly na papír v barevných tónech. Zkuste si na základě inspirace povahou malíře následující výtvarný postup pomocí kapání barev ze štětce namočeného do barev akvarelu.

Postup výtvarné techniky

1 Po celé ploše papíru rozetřete pomocí širokého štětce nebo houbičky na nádobí čistou vodu.

2 Do mokrého podkladu papíru naneste pomocí kapek ze štětce skvrny, které se budou rozpíjet. Začněte od nejsvětějších po nejtmavší.

3 Postupně bude plocha papíru zasychat. Nakonec pomocí kapek naneste nejtmavší odstíny (modré nebo fialové).

4 Na zaschlou malbu dále kapejte transparentní nánosy akvarelových barev.

5 Namalujte kmen stromu a v náznaku větve.

6 Nakonec ještě můžete nanést barevné odstíny kapek.

Slovníček

● Akvarel

Je transparentní technika (malba vodovými barvami), kterou charakterizují nejjemnější doteky štětce, nebo naopak výrazná a svobodná exprese. Má své vlastnosti, zásady a pravidla. Akvarelová malba má svůj původ v umění starého Egypta, kdy bylo malováno barvami ředitelnými vodou na svitky papyrusu nebo na stěny. V historii umění byl akvarel především používán jako doplňkové médium pro zachycení rychlé barevné skici nebo pro studijní malbu před výslednou olejomalbou. Tato malířská technika proslula ve Velké Británii v druhé polovině 18. století prostřednictvím popularizace významných umělců, jako byl například William Turner. V dalším případě se její počátky datují k roku 1804, kdy byla v Anglii založena Společnost akvarelových malířů. Následně se od 19. století akvarel stával velmi oblíbeným výtvarným prostředkem. Umělci prostřednictvím akvarelu zachycovali například krajinu a květiny díky specifickým vlastnostem této malířské techniky (průsvitnost, svěžest, křehkost, vzdušnost aj.). Tvůrci také oceňovali materiál pro akvarel, který si lze snadno vzít s sebou do přírody.

● Lazura

Představuje tenkou vrstvu nanesené barvy na podklad. Technika lazurování se realizuje za pomoci nanášení průsvitných vrstev na sebe. Spodní vrstva tak pod lazurou prosvítá a vytváří nový odstín barvy. Lazurní vrstvy se v historii používaly při postupech temperové malby a olejomalby. Později se tato technika rozšířila pro akvarelovou a akrylovou malbu.

Pomůcky

- akvarelové barvy (v pánvičkách nebo v tubě), školní vodové barvy
- vlasové štětce
- nádoba s vodou
- houbička na namáčení papíru nebo široký štětec
- papír určený na akvarelovou malbu ve velikosti A5–A3, gramáž 200–300 g/m² (v dalším případě speciální blok pro akvarelovou malbu, kdy jsou jednotlivé papíry slepeny na bočních stranách. Výsledná malba se po zaschnutí odřeže pomocí řezacího nože)
- tužka a guma
- podložka
- kličková nebo krepová páska pro připevnění papíru
- papírové ubrousky

Jako doprovodný edukační materiál vytvořilo Edukační oddělení GHMP.

Externí edukátorka Eva Pejchalová
eva.pejchalova@ghmp.cz

Galerie hlavního města Prahy
Edukační oddělení

Colloredo-Mansfeldský palác
Karlova 189/2 110 00 Praha 1

Kontakt
Edukační aktivity GHMP
T (+420) 725 811 936, (+420) 606 612 987
E vzdelavani@ghmp.cz, edukace@ghmp.cz

ghmp.cz/edukace